

'Ses ve öfke'

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Televizyon ekranları bir dönem yalnızca, polisten dayak yiyen yurтта görüntüsüyle sarsılıyordu. Onun bittiğini söylemek olanaksız, ama son

zamanlarda ikinci bir şiddet görüntüsü, neredeyse ilkini bastırarak bir nitelik kazanıyor: Ekranlar artık birbirini döven, aslında bir çaresizliği, bir yetersizliği, bir olanaksızlığı dışa vuran insan görüntüleriyle dolmuştur. Konuşmanın bittiği yerde başlayan şiddet, Türkiye'de konuşmanın başlamasını da engelleyen özelliğiyle günlük yaşamlarımızı kayıtsız koşulsuz bir biçimde etkisi altına almaktadır. Kimsenin kimseyi anlayamadığı Türkiye'de, ses bitmiş öfke başlamıştır!

Mahkeme koridorlarında çıkan, sokaklarda süren, meydanlarda büyüyen öfke patlamaları, kavgalar bu oluşumun somut bir uzantısı niteliğindedir.

Konuşamayan, sıkıntısını anlatamayan bir çocuğun tepkiselliğiyle yaşayan 'erişkinler', kısıtlanan dillerinin, iletişim yeteneklerindeki eksikliğin acısını yalnız içlerinde değil, suratlarında patlayan yumruklarda da duymaktadırlar. Türkiye üstelik yıllardır, yumruk yumruğa, taşla ve sopayla kavga etmektedir.

Yaşanan hızlı toplumsal değişim, onu aşan bir hızla gerçekleşen kültürel farklılaşma, bireyler arasındaki kopukluk, ama tümünden öte dilin iç yetersizliği bu şiddetin dışa vurulmasındaki en önemli etkenlerdir. Şiddet, bu ülkede görünen yüzüyle olduğu kadar görünmeyen yüzüyle de kol gezmektedir. Herkes derece derece bir üstünün kendisine uyguladığı şiddete maruz kalmaktadır. Artık toplumsal bir 'afet' halini almış olan trafik kazaları başka türlü nasıl açıklanabilir? Yaşamı boyunca şiddete maruz kalmış, baskı altında tutulmuş, kişiliğini geliştirme olanağından yoksun kalmış kişi, altındaki 'makine'yi bir silah olarak kullanıp hem kendisinden hem de çevresinden intikam almayı, öç çıkarmayı ne yapacaktır?

Bu oluşum birbiriyle iç içe geçmiş iki olguya yaslanmaktadır: Bunların ilki, gerçekten de Türkçenin iç ifade olanaklarının yitimidir. Bir yitimden söz ederken elbette sözcüklerden yola çıkıyor değilim. Dilin, modernleşmenin bir aracı ve yüklenicisi olduğundan söz etmek gerekiyor bu noktada; çünkü, modernleşme aslında bir soyutlama yetisi kazanmaktadır ki, o da ancak dilin içinden yaşanabilir. Oysa Türkiye bu muhakemeyi hiç öğrenmemiştir: Bugün eğitim sisteminde öğrencilere öğretilen karmaşık bir dil ve o dilin, yaşamı belirlemesine olanak veren boyutları değildir. Dil yalnızca bir gösteren - gösterilen ilişkisine hapsedilmektedir. Yani bir soyutlamadan değil, bir somutlamadan, bilincin, doğal bir kabalık içinde kalmasından, o çerçeveye dışına çıkamamasından söz etmek gerekir. Soyutlamanın yitimiyle birlikte her şey basitleştirilir, indirgenir, doğanın ve ilkelin içinde tutulur. İnsan bilinci yaşamı kavrayamadığı, yani soyutlayamadığı, doğayla, doğallıklı yüz yüze geldiği yerde ürker; şiddet, korkunun dışavurumundan başka bir şey değildir.

İkincisi, 'doyum' olgusudur. Şiddetle en genel anlamdaki doyumsuzluk arasında kesin bir ilişki vardır ama cinsel yetersizliklerin belirlediği şiddet başlı başına bir gerçekliktir. Cinsel, toplumsal, kültürel olarak doymamış, hep eksik kalmış, gizli bir depresyonun içinden geçen insan o yetersizlikler birikimini ancak kavganın enerjisiyle dışa vuracaktır. Kim diyebilir ki, döven polis, koca, öğretmen o anda aslında bir cinsel imkânsızlığın üstünü örtmemekte ya da onu açığa çıkarmamaktadır? Şiddetle cinsellik arasında o gizli ilişkinin 'bilinen', 'ifade edilen' yanı belki ilginçtir ama insanların kendilerine hâkim olamadan bilinçaltılarının dürtüsüyle yaşadıkları şiddet yalnızca kaza, kan ve gözyaşdır. İnsan, bilerek ve isteyerek şiddet uygulayan, öldüren tek yaratıktır. Rousseau'nun, "Tüm ahlaksızlıklarımız aslında bilincin bir aldatmacasıdır, bir tek şey hariç: Cürüm" deyişi herhalde çok şeyi açıklamaya yetmektedir. Mishima'yı okuyanlar, bu 'cürüm' gerçeğinin nasıl cinsellikle yoğrulmuş bir süreçten geçtiğini de satır satır izleyebileceklerdir. Hep 'sıkletin' üstünde kalmaya zorlanmış, hep kendisinden çok şey istenmiş ve beklenmiş, hep elde edebileceğinden daha fazlasının hedef ve amaç gösterildiği insana şiddetin sarmalına düşmekten başka yapacak bir şey kalmamaktadır: Şiddet, asla doyuma dönüşmeyen bir şiddeti doğuracaktır.

Şiddet yalnızlaştırır; Türkiye'deki insan da yalnızlaşmakta ve korkmaktadır! Üstelik, konuşamayan, cinselliğini yaşamayan bir çocuğun tepkiselliği içinde, asla gelişmemiş insanlar toplumu olarak...